

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 351.851(437.1/2)

I. О. Дегтярьова,

*к.філол.н., докторант кафедри права та європейської інтеграції ДРІДУ НАДУ,
м. Дніпропетровськ*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ У ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Досліджено шляхи децентралізації та демократизації системи державного управління вищою освітою Чехії. Проаналізовано нормативно-правові умови функціонування вищої освіти, діяльність суб'єктів управління, зокрема органів державної влади та громадських інституцій, окреслено їх повноваження в управлінні вищою освітою та формування освітньої політики Чехії.

Ключові слова: Чехія, державне управління вищою освітою, освітня політика, демократизація, децентралізація, автономія.

I. O. Degtyarova,

*PhD in philology, Postdoctoral Researcher at the Department
of Law and European Integration, DRI NAPA, Dnipropetrovsk*

DECENTRALIZATION AND DEMOCRATIZATION OF HIGHER EDUCATION GOVERNANCE IN CZECH REPUBLIC

The ways of decentralization and democratization in the system of higher education governance in Czech Republic are studied. The national legislation in higher education, subjects of authority, governmental bodies (Ministry) and public are considered. Their competencies in higher education governance and education policy-making in Czech Republic are highlighted.

Key words: Czech Republic, higher education governance, education policy, democratization, decentralization, autonomy.

У реформуванні системи вищої освіти та державного управління галуззю урядовці та науковці переважно посилаються на світовий досвід, зокрема США, Великобританії, Німеччини, Фінляндії, Швеції та ін., що не завжди є адекватним, оскільки ці країни не можуть бути абсолютними взірцями для порівняння, бо мають іншу історію державотворення, формування та розвитку вищої школи та соціально-економічні реалії. У пошуку шляхів децентралізації та демократизації системи вищої освіти та системи управління слід враховувати досвід ідеологічної

та політичної трансформації посткомуністичних країн, наприклад Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини, характер національних реформ у сфері вищої освіти і науки та зміни у моделях державного управління, механізмах формування політики тощо. Власне аналізу досвіду Чеської Республіки у реформуванні системи управління у сфері вищої освіти присвячено цю статтю.

У науковій літературі з державного управління, педагогіки, філософії освіти є низка публікацій, у яких автори аналізують окремі елементи освітньо-наукових трансформацій у Чехії після повалення комуністичного режиму. Але переважна більшість статей присвячена дослідженню трансформацій вищої освіти у країнах Центральної та Східної Європи, що дозволяє акцентувати на певних ключових моментах, але без уваги до детального аналізу передумов, специфіки цих трансформацій, без належного аналізу змісту програмних документів та національного законодавства у кожній країні окремо. Варто виокремити низку праць, зосереджених саме на вивченні політики у сфері вищої освіти Чехії (Л. Церич, Г. Товканець, Т. Фініков, Н. Бондарчук та ін.). Л. Церич детально аналізує розвиток вищої освіти у період головних реформ 1989-1998 рр., переваги та можливі проблеми після імплементації нового закону 1998 р. [10]. Г. Товканець зауважує, що становленню вищої економічної освіти у Чехії сприяли, крім науково-педагогічних традицій чеських університетів: розвиток сектора реальної економіки та фінансових інституцій (банків, торгово-промислових палат), а також створення нової Академії наук [4]. Т. Фініков фокусує увагу на Законі Чеської республіки про вищі навчальні заклади 1998 р. та загальних тенденціях розвитку освітньої політики [7]. Вивченню чеського досвіду реформування вищої освіти та освітньої політики у період суспільно-економічних і політичних трансформацій присвячено дисертаційну роботу Н. Бондарчук [1]. Авторка зауважує, що головною передумовою успішних і досить швидких трансформацій у сфері вищої освіти і науки став комплексний і стратегічний підхід до формування державної освітньої політики, а також загальнодержавні зміни у державі, обумовлені вступом країни до Європейського Союзу. Державному управлінню сучасною системою освітніх послуг у Чехії присвячено статтю О. Карпенко, А. Січкара, В. Ткаченко [4]. Але головним чином аналіз реформ та управління у сфері вищої освіти є об'єктом праць чеських науковців [10; 13; 14]. Тема децентралізації та демократизації управління вищою освітою сьогодні є популярними в управлінському, академічному та експертному середовищах (С. Квіт, Л. Гриневич, В. Пашков, Д. Дзвінчук, Т. Левченко, М. Яцейко, І. Іванюк, В. Луговий, Н. Протасова, Л. Юрчук, А. Олексієнко, В. Бахрушин, В. Сацик та ін.). Дуже важливо дослідницький акцент зосередити на вивченні шляхів децентралізації управління вищою освітою у посткомуністичних країнах шляхом аналізу законодавчої бази, які обумовили зміни системи управління, і саме таких праць у науці державного управління бракує, що й визначає актуальність цієї статті.

Метою дослідження є комплексний аналіз шляхів децентралізації та демократизації системи державного управління, закладених законами 1990 і 1998 рр., утворення інституційних та організаційних механізмів участі громадськості у прийнятті рішень і виробленні загальнонаціональної політики у контексті суспільно-політичних трансформацій у Чехії. Завданням статті є також уточнити поняття та механізми децентралізації та демократизації управління освітою.

У теорії державного управління під *децентралізацією* розуміють «передання частини функцій державного управління центральних органів виконавчої влади місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, розширення повноважень нижчих органів за рахунок вищих за рівнем» [3, с. 11], децентралізація управління освітою «передбачає перерозподіл функцій і повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та навчальними закладами... збалансування загальнонаціональних і місцевих інтересів у рамках діяльності ВНЗ [5, с. 83]. В. Пашков виділяє три моделі політики децентралізації – деконцентрація, делегування влади академічним представницьким органам; передача повноважень вищим [5, с. 90]. *Демократизація* означає здійснення управлінського впливу на демократичних засадах – плюралізму, незалежності у прийнятті рішень, розподілу влади та відповідальності, делегування повноважень тощо. Дослідники, як правило, говорять про такі шляхи децентралізації та демократизації: надання широкої автономії, у том числі фінансової, вищим навчальним закладам, зменшення бюрократичного тиску, формування механізмів участі стейкхолдерів (громадськості) в управлінні вищою освітою та ін. Звернемо увагу на особливості цих процесів у Чеській Республіці.

Слід зауважити, що Чехія має *давні академічні традиції*, закладені ще у XIV ст. (1348 р. – засновано Карлів Університет у Празі), і університети завжди відігравали надзвичайно важливу роль у розвитку держави, у формуванні політичної, суспільної, економічної та релігійної еліти, мали високий рівень автономії. Проте, з 1939 р., з часу німецької окупації та пізніше комуністичного політичного режиму, у Чехії було встановлено жорстко централізовану та ідеологізовану систему державного управління вищою освітою, демократичні засади й інституційна автономія були зведені до мінімуму. Особливості системи централізованого командно-адміністративного управління полягали у тому, що громадянські свободи (і академічна у тому числі) були фактично ліквідовані та замінені тотальним підпорядкуванням комуністичній партії і державній бюрократії, свобода наукової творчості зникла з системи вищої освіти, функція проведення досліджень була передана до Академії наук та державних науково-дослідних інститутів [15, с. 28]. Кардинальні зміни у системі вищої освіти Чехії, як власне і в усьому суспільно-політичному та економічному житті країни, відбулися після повалення комуністичного режиму у 1989 р. у результаті Оксамитової революції, коли новосформований демократичний уряд та президент Вацлав Гавел взяли курс на тотальний демонтаж комуністичної системи і моделі управління державою. Динамічні євроінтеграційні реформи обумовили тотальну зміну політичної свідомості громадян, які уже були налаштовані на інший формат відносин з органами державної влади та свою відповідальну роль у формуванні політики. Уже у 1990 р. за безпосередньої участі академічної громадськості було ухвалено новий некомуністичний *Закон про вищу освіту*, яким було кардинально змінено модель державного управління та запроваджено нові демократичні умови розвитку вищої освіти у тодішній Чехословаччині. Закон ліквідував «найбільш репресивні характеристики комуністичної системи: політичний та ідеологічний контроль системи вищої освіти та навчальних закладів, обов'язкове викладання

марксизму-ленінізму, надмірну централізацію та зовнішнє призначення більшості ректорів та деканів вищих навчальних закладів» [10, с. 11]. Законом визначено нові правові умови для децентралізації, деполітизації та лібералізації управління вищою освітою, засади для інституційної автономії, повної незалежності від політичних структур, незалежної акредитації, самоврядування та участі академічної громадськості в управлінні та формуванні політики на рівні факультету, університету та державних інституцій. Університети здобули право вирішувати всі питання, які стосуються організації навчання, змісту навчальних програм, кількості студентів та кадрової політики, те ж стосувалося і факультетів, які здобули статус юридичної особи, тобто саме академічна громадськість, включаючи студентів, стали носіями влади у вищій освіті. Суб'єктами управління на інституційному рівні були одноосібні (ректори, декани) та колективні органи (академічні сенати), і законом було передбачено демократичні механізми підзвітності та підконтрольності одноосібних органів колективним: ректора – сенату університету, декана – сенату факультету, – які їх як обирали, так могли і відкликати з посади. Широкі автономні права факультетів та деканів відіграли важливу роль у становленні незалежної академічної культури та формуванні відповідального академічного лідерства. Було запроваджено нову організаційну форму університетського самоврядування – Академічний сенат, який «відрізняється від традиційної академічної олігархії – це управління не професорів, а самоврядування демократично обраних представників викладачів та студентів» [17, с. 10]. Повноваження сенатів дуже широкі: від затвердження планів і бюджетів університетів і факультетів, до номінації на посаду ректора та декана, який затверджує вищий за ієрархією керівник [17; 14].

Таким чином було запроваджено децентралізацію управління і на рівні самих університетів, що зіграло ключову роль у процесах демократизації управління вищою освітою на системному та інституційному рівнях. Це допомогло подолати недовіру та збалансувало інтереси різних рівнів у системі університетського менеджменту, сприяло розвитку академічного самоврядування. Демократичним інструментом став і вищий громадський орган, який брав участь у формуванні освітньої політики – Рада вищої освіти, до якої входили як ректори, так і декани факультетів усіх вищих навчальних закладів Чехословаччини, що унеможливило університетську «феодалізацію» під маскою автономії, ця проблема на той час гостро стояла для Чехії. Крім цього, було визначено нові умови організації навчання, наукової діяльності в університетах та присудження наукових ступенів, запроваджено новий ступінь бакалавра, законодавчо закріплено право і механізми участі студентів в управлінні вищою освітою.

Отже, законом 1990 р. було закладено основи для розвитку державно-громадської моделі управління вищою освітою Чехії і Словаччини (Чехословаччина припинила своє існування в 1993 р.), що дозволило країні пришвидшити процеси демократичних перетворень та гармонізації національного законодавства, і в освітньо-науковій сфері зокрема, до євроінтеграційних вимог.

Подальші трансформації відбувалися дуже швидко і конструктивно. Науковці зауважують, що робота з підготовки нового закону розпочалася уже в 1995 р. у нових політичних реаліях, однією з цілей було збалансування впливу і контролю

держави [15]. І врешті новий Закон № 111/1998 «Про вищі начальні заклади», який відповідав європейським трендам, був ухвалений у 1998 р. і набув чинності з 1999 р. *Закон 1998 р.* увібрав у себе позитивний досвід, напрацьований протягом 10 років розвитку, і заклав кілька важливих змін, які вплинули, безпосередньо чи опосередковано, на систему управління у вищій освіті [8; 12, с. 18]:

1) інституційна та програмна диверсифікація (зклади університетського та неуніверситетського типу);

2) три форми власності – публічні, державні (військовий та поліцейський ВНЗ) та приватні ВНЗ;

3) передача майнових прав на власність та нерухомість з державної власності (право користування) у власність вищого навчального закладу (право володіння);

4) нові умови фінансового менеджменту для вищих навчальних закладів, спрямовані на диверсифікацію джерел фінансових надходжень;

5) обов'язкова акредитація навчальних програм, розширення сфери повноважень Акредитаційної комісії;

6) інституційна інтеграція вищів (зміни в організації підрозділів публічних вищих навчальних закладів), втрата факультетами статусу юридичної особи;

7) зміни в компетенції та відповідальності керівних органів вищого навчального закладу, включаючи створення зовнішніх органів у системі управління - Опікунської (наглядової) ради;

8) засади стратегічного управління та визначення пріоритетів на системному та інституційному рівнях [8].

Сфера автономії вищого навчального закладу, визначена у ст. 6, стосується внутрішньої організації ВНЗ, навчальної, науково-дослідної, фінансової, кадрової та іншої діяльності, самостійного визначення кількості студентів, викладачів, умов вступу та ін. Закон чітко встановлює рамки і можливості втручання органів державної влади у діяльність ВНЗ.

За результатами досліджень рівня університетської автономії Європейської асоціації університетів, Чехію кваліфіковано як країну із середньо-низьким рівнем автономії у сфері організаційної автономії (54 %, 23-є місце), фінансової (46 %, 22-є місце), навчальної (52 %, 22-є місце), але віднесено до високоавтономних країн з питань кадрової автономії (3-тє місце, 95 %) [11]. Так, повне право університет має у заснуванні юридичних осіб, визначенні числа студентів і працівників, процедур прийняття на роботу, і в тому числі керівника університету, і звільнення працівників, визначенні розміру заробітної плати, процедур професійного розвитку та просування академічних та адміністративних працівників, розробленні змісту навчальних програм тощо.

Найвищим органом центральної виконавчої влади, відповідальним за формування політики та управління у сфері вищої освіти і науки є *Міністерство освіти, молоді та спорту*. Сьогодні міністр має 9 заступників: з фінансових, адміністративних і правових питань, з питань загальної, професійної та післядипломної освіти, з питань досліджень та вищої освіти, з питань операційних програм ЄС, з питань молоді і спорту, з питань законодавства та стратегії, з майнових питань, кожен з яких керує відповідним департаментом, і 2 заступники. Загальний *перелік компетенцій Міністерства* визначено у ст. 87 (21 позиція).

Міністерство затверджує статут вищих навчальних закладів; щорічно складає звіт про стан системи вищої освіти і стратегічний план Міністерства та оприлюднює його; обговорює та оцінює стратегічні плани публічних і приватних вищих навчальних закладів, а також їх щорічних оновлень; розподіляє фінансові кошти з державного бюджету для публічних вищих навчальних закладів та здійснює контроль за їх використанням; надає державний дозвіл для утворення приватних ВНЗ; ухвалює рішення про надання акредитації освітніх програм, процедури габілітації (присвоєння вченого звання) та порядок призначення професорів; забезпечує роботу Акредитаційної комісії; визнає іноземні дипломи про вищу освіту та кваліфікації, отримані за кордоном; дистрибує фінансову підтримку з європейських фондів для вищих навчальних закладів через державний бюджет на основі відкритих та публічно оголошених конкурсів та ін. [8; 16].

Особливості управління та ухвалення рішень визначають внутрішні документи – статuti університетів. За принципами демократизації та децентралізації побудовано і систему внутрішнього університетського менеджменту у Чехії, у якій ключовими суб'єктами управління та ухвалення рішень є ректори/декани, академічні сенати та вчені ради на рівнях університету та факультету, і чинне законодавство гарантує можливості та організаційні інструменти забезпечення збалансованої системи їх взаємодії при збереженні академічної автономії.

Важливою новацією у гармонізації відносин та створенні системи протизваг між державою та вищим навчальним закладом є запроваджений Законом 1998 р. *інструмент зовнішнього управління – інститут опікунських (наглядових) і рад*, які виконують контрольні функції та демонополізують владу ректора, що одночасно є механізмом опосередкованого впливу держави на вирішення фінансово-майнових питань та запобігання зловживанню автономними правами. Опікунська рада у публічному ВНЗ, у якій усі члени повинні бути зовнішніми, тобто не можуть бути працівниками цього навчального закладу, складається з як мінімум 9 осіб, і загальна кількість її членів мусить бути кратною трьом (п. 1, ст. 14), яких призначають на термін 6 років. Членів Опікунської ради призначає на посаду та звільняє міністр після консультацій з ректором, з метою забезпечення адекватного представництва від місцевої та регіональної влади та сфер публічного життя. Наради Опікунської ради скликає голова і проходять вони як мінімум двічі на рік (п. 3 ст. 14), а також обов'язково на вимогу ректора. Основне завдання Опікунської ради – надавати письмову згоду щодо управління майном у певних ситуаціях (передача рухомого і нерухомого майна іншій стороні, утворення інших юридичних осіб, здійснення фінансових і нефінансових інвестицій у ці та інші юридичні особи) до моменту ухвалення рішення ректором (ст. 15 Закону). Ректор не може ухвалити рішення без думки Опікунської ради. Крім того, Опікунська Рада публічного ВНЗ висловлює думку щодо стратегічного плану, бюджету, загального та фінансового звіту ВНЗ. Опікунська рада має право відхиляти та не затверджувати рішення щодо користування майном, які порушують чинне законодавство та викликають сумніви щодо доцільності цих операцій. Ті рішення, які не отримали схвалення ради, є недійсними. Опікунська рада публічного вищого навчального слідкує за тим, аби діяльність вищого навчального закладу

відповідала його місії, меті та завданням. Діяльність членів Опікунської ради має статус державної служби, і вищий навчальний заклад зобов'язаний відшкодувати витрати на відрядження, Міністерство може сплачувати членам Ради винагороду за їх роботу (ст. 15).

Одним з важливих елементів децентралізації та демократизації управління є впровадження європейських стандартів забезпечення якості освіти та незалежних акредитаційних інституцій. *Акредитаційна комісія* Чеської Республіки, попри її формальну належність до Міністерства, є незалежним професійним органом, що забезпечує акредитацію навчальних програм та процедур присудження вчених звань, визначає структуру та процедуру призначення її членів. Склад Акредитаційної комісії (21 член) призначає Уряд Чехії за поданням Міністра, з урахуванням професійної спеціалізації претендентів, щоби представники усіх спеціальностей і галузей знань були присутні у Комісії. Більшість місць в Акредитаційній комісії – 12 – мають публічні ВНЗ університетського типу, 5 членів – від Академії наук Чеської республіки, 3 – від іноземних ВНЗ, 1 – від роботодавців. Термін повноважень АК – 6 років з можливістю повторного обрання ще на один термін [8].

Важливими та впливовими представницькими громадськими органами у системі управління вищою освітою на національному рівні є *органи академічного громадського врядування*: Чеська конференція ректорів (орган, який представляє вищі навчальні заклади) та *Рада вищої освіти* (або Рада вищих навчальних закладів), яка представляє академічне середовище в усій її багатоманітності. Відповідно до Закону і Статуту, сфера компетенцій Ради – сприяння розвитку, економічній безпеці, ефективному управлінню університетами, захисту прав університетів, викладачів, студентів і співробітників, консультативно-дорадча діяльність і формування рекомендацій для Міністерства та інших інституцій [8; 18]. До складу Ради входять представники академічних сенатів публічних ВНЗ та академічних сенатів їх факультетів, представники від приватних ВНЗ, студенти.

Інструментом демократичного врядування є *система визначення пріоритетів* розвитку вищої освіти, які втілюються відповідно у стратегіях і довгострокових планах міністерства та університету. Закон зобов'язує Міністерство розробляти Довгострокову стратегію освітньої, науково-дослідної, мистецької та іншої творчої діяльності вищих навчальних закладів (зазвичай, на п'ятирічний термін, 2006–2010 рр., 2011–2015 рр.), де визначаються головні цілі та пріоритети системи вищої освіти з урахуванням міжнародного контексту, Болонського процесу та європейських тенденцій і документів. Відповідно кожен ВНЗ повинен розробити свій довгостроковий стратегічний план, який підлягає затвердженню Міністерством. Плани ВНЗ, як і план Міністерства повинні щорічно переглядатися та оновлюватися. Одним з перших і ключових документів для визначення стратегічних пріоритетів та визначення шляхів імплементації нового закону стала Національна програма розвитку освіти у Чеській Республіці (так звана Біла книга), час підготовки, національного обговорення та ухвалення якого тривав майже 3 роки, від рішення Уряду та проекту Міністерства у 1999 р. до остаточного ухвалення у 2001 р. [16]. Важливо те, що цей документ базувався на великій кількості експертиз, аналізі та оцінці, здійснених як національними органами, і

Міністерством зокрема, так і міжнародними авторитетними організаціями, як-от OECD. Саме на основі цієї Національної програми міністерство зобов'язано розробляти довгострокові стратегічні цілі розвитку системи освіти, щорічно проводити моніторинг їх досягнення, оприлюднювати звіти та визначати фінансові умови для реалізації стратегії, а інші міністерства мають сприяти виконанню Програми та досягненню цілей.

Таким чином, чеську модель *децентралізації управління вищою освітою* можна схарактеризувати як гармонізаційну модель державно-громадського управління, за якою було демонополізовано державне управління у сфері вищої освіти шляхом формування системи стримувань і противаг, взаємозалежного впливу держави й академічної громадськості на національному та інституційному рівні, збалансування інтересів усіх суб'єктів системи вищої освіти – держави (Міністерства), університетів, факультетів та одноосібних органів управління (ректор, декан), за умови надання широкої автономії та залучення академічної громадськості до формування освітньо-наукової політики, й одночасно створення інституту зовнішнього впливу та контролю, що обумовило ліквідацію патологічних проявів централізованого бюрократизованого управлінського впливу на різних щаблях системи вищої освіти.

Демократизація управління у сфері вищої освіти Чехії означає здійснення державно-громадського врядування, заснованого на принципах субсидіарності, прозорості, підзвітності, академічної автономії та державно-громадського контролю. За 25 років незалежності і 11 років членства в Європейському Союзі Чехії вдалося здійснити глибокі динамічні перетворення у системі державного управління освітньо-науковою сферою та в розвитку вищої освіти саме завдяки стратегічному підходу та консолідації усіх гравців.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку нам видається детальний аналіз громадських інституцій, які беруть участь в управлінні вищою освітою та формуванні освітньо-наукової політики Чехії, продовження дослідження трансформацій державного управління у країнах Вишеградської групи та формулювання пропозицій до адаптації їх досвіду в Україні.

Література:

1. *Бондарчук Н. О.* Державна політика Чехії в галузі освіти: стан і тенденції розвитку : автореф. дис. ... канд. наук з держ. управління : 25.00.02 / Наталія Олександрівна Бондарчук ; Акад. муніципального управління. – К., 2008. – 16 с.
2. *Дегтярєва І. О.* Державне управління вищою освітою Словаччини: реформи у контексті європейської інтеграції / І. О. Дегтярєва // *Аспекти публічного управління.* – 2015. – № 7-8. – С. 20–30.
3. *Державне управління та державна служба : словник-довідник / уклад. О. Ю. Оболенський.* – К. : КНЕУ, 2005. – 480 с.
4. *Карпенко О. В.* Державне управління сучасною системою освітніх послуг у Чеській республіці [Електронний ресурс] / О. В. Карпенко, А. В. Січкач, В. Ю. Ткаченко. – Режим доступу : www.dnpb.gov.ua/datas/upload/files/637004352.pdf.
5. *Пашков В.* Сутність та основні моделі децентралізації управління вищою освітою у зарубіжних країнах та в Україні / В. Пашков // *Порівняльно-педагогічні студії.* – 2014. – № 1(19). – С. 81–91.

6. Товканець Т. Соціально-економічні й історико-педагогічні передумови становлення економічної освіти у вищій школі Чехії / Г. Товканець // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2012. – № 2. – С. 221–232.

7. Фініков Т. В. До законодавства про вищу освіту Польщі, Росії, України, Чехії: Ситуація та міркування / Т. В. Фініков. – К. : Таксон, 2000. – 346 с.

8. Act No. 111/1998 Coll. on Higher Education Institutions and on Amendments to Other Acts 61 (The Higher Education Act) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.msmt.cz/uploads/Areas_of_work/higher_education/Act_No_111_1998.pdf.

9. Benova E. Systemic processes of democratization of higher education in Slovakia [Електронний ресурс] / E. Benova, M. Fabus // Збірник наукових праць Буковинського університету. Економічні науки. – 2012. – Вип. 8. – Режим доступу : <http://www.bukuniver.edu.ua/Applications/zbirnik/n8/12SPD.pdf>.

10. Cerych L. Recent Developments in Czech Higher Education [Електронний ресурс] / L. Cerych. – Режим доступу : <https://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/viewFile/6433/5660>.

11. Czech Republic: University Autonomy in Europe, EUA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.university-autonomy.eu/countries/czech-republic/>.

12. De Boer H. Higher Education Governance Reform Across Europe / H. De Boer, J. File. – Enschede: CHEPS, University of Twente, 2009. – 31 p.

13. Higher Education Governance Case Study: Czech Republic // Governance reform. Part three. The extent and impact of higher education governance reform across Europe. Final report to the Directorate-General for Education and Culture of the European Commission. – University of Twente – CHEPS, 2006. – P. 57–69.

14. Higher Education in the Czech Republic 2008: First Edition / Josef Beneš and Vladimír Roskovec. – Prague, January 2009. – 72 p.

15. Koucký J. Reforms of Higher Education Funding in the Czech Republic / J. Koucky // Financing and Deregulation in Higher Education. Ed. J. Woznicki. – Warsaw, 2013. – P. 27–41.

16. Ministerstvo Školství, Mládeže a Tělovýchovy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.msmt.cz/>.

17. OECD Thematic review of tertiary education. Czech Republic. Country note / Jon File, Thomas Weko, Arthur Hauptman, Bente Kristensen, Sabine Herlitschka. – November, 2006. – 89 p.

18. Rada vysokých škol [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.radavs.cz/rada-vysokych-skol/>.

Надійшла до редколегії 19.10.2015 р

УДК 351:72:327

О. О. Александрович,

здобувач кафедри політології і філософії, ХарPI НАДУ, м. Харків

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Визначено засади модернізації вітчизняної системи державного фінансового контролю (публічного аудиту) в контексті імплементації світового досвіду.
